

سیمای بهشت و جهنم
از منظر آیات و روایات

به کوشش: صد بهروز

نام کتاب: سیمای بهشت و جهنم از منظر آیات و روایات

گردآوری: صمد بهروز

ناشر: رسالت یعقوبی

صفحه آرائی: رقیه فرهمند

لیتوگرافی و چاپ: گنج معرفت

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۷۷-۱۰-۸

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

فهرست

عنوان.....	صفحه.....
پیشگفتار.....	۱۵.....
۱. مقدمه.....	۱۵.....
۲. اهمیت و ضرورت بحث.....	۱۶.....
۳. مشکلات بحث.....	۱۷.....
۴. معرفی بخش ها و فصول.....	۱۷.....

مباحث مقدماتی

۱. واژه بهشت.....	۲۱.....
۲. واژه جهنم.....	۲۲.....
۳. نامهای دیگر بهشت و جهنم.....	۲۳.....
۴. آفرینش کنونی بهشت و جهنم.....	۲۴.....
اشکال معتزله بر آفرینش کنونی بهشت و جهنم.....	۲۵.....
پاسخ اشکال معتزله.....	۲۵.....
استدلال به آیات قرآن برای آفرینش کنونی بهشت و جهنم.....	۲۶.....
استدلال به روایات برای آفرینش کنونی بهشت و جهنم.....	۲۹.....

فصل اول: بهشت و بهشتیان

- بخش اول: اوصاف بهشت..... ۳۴
- الف) اوصاف ثبوتی بهشت..... ۳۴
۱. مکان بهشت..... ۳۴
 ۱. ۱. باز نشدن درهای آسمانی به روی کفار..... ۳۵
 ۱. ۲. در آسمان واقع شدن آنچه به انسانها وعده داده می شود..... ۳۶
 ۱. ۳. واقع شدن بهشت در نزد «سدرۃ المنتهی»..... ۳۶
 ۲. درهای بهشت..... ۳۸
 ۳. ظرفیت و وسعت بهشت..... ۴۱
 ۴. نزدیک بودن بهشت..... ۴۲
- ب) اوصاف سلبی بهشت..... ۴۴
۱. فقدان غم و اندوه و ترس..... ۴۴
 ۲. فقدان رنج و زحمت و مشقت..... ۴۷
 ۳. فقدان سخنان لغو و بیهوده..... ۴۹
 ۴. فقدان سرما و گرمای آزار دهنده..... ۵۰
- بخش دوم: ویژگی های کلی نعمت های بهشتی..... ۵۳
۱. دوام و جاودانگی..... ۵۳
 ۲. در بهشت هر چه بخواهی هست..... ۵۴
 - آیا ممکن است انسان دلش بخواهد کار خلافی در بهشت بکند؟..... ۵۶
 ۳. پاداش مضاعف اهل بهشت..... ۵۶
- بخش سوم: اوصاف بهشتیان..... ۵۹
۱. سن بهشتیان..... ۵۹
 ۲. حمد و ثنای بهشتیان..... ۶۰

۳. سخن گفتن بهشتیان ۶۲
۴. فقدان کینه و بغض و حسد در دل بهشتیان ۶۳
- خداوند کدام کینه و حسد را از دل بهشتیان می زداید؟ ۶۴
- خداوند چگونه این کینه و حسد را می زداید؟ ۶۴
۵. ورود بهشتیان به بهشت با همسران خود ۶۵
- منظور از ازواج چه کسانی هستند؟ ۶۵
- تکلیف زنانی که در دنیا با چند مرد ازدواج کرده‌اند؟ ۶۶
- تکلیف زنانی که در دنیا شوهر نکرده‌اند؟ ۶۷
۶. ورود بهشتیان به بهشت به حالت سوره ۶۷
- بخش چهارم: نعمت‌ها و لذت‌های بهشتی ۷۰
- مبحث اول: نعمت‌ها و لذت‌های جسمانی بهشت ۷۱
۱. باغهای بهشتی ۷۱
۱. ۱. جریان رودها از زیر باغها ۷۱
۱. ۲. باغهای پر نعمت ۷۲
۱. ۳. بهشت عالی ۷۴
۱. ۴. باغهای همیشگی ۷۵
۱. ۵. دو باغ بهشتی برای بهشتیان ۷۶
۲. میوه‌ها و غذاهای بهشتی ۷۹
۱. ۱. میوه‌های دائم و فراوان بهشتی ۸۰
- علت این همه تکرار غذاها و میوه‌های بهشتی؟ ۸۰

- ۲.۲. میوه های مشابه هم ۸۱
- چرا میوه های بهشتی از جنس میوه های دنیا است؟ ۸۳
- ۲.۳. از هر میوه ای در بهشت دو نوع متفاوت ۸۴
- ۲.۴. از هر میوه ای که دلشان بخواهد ۸۵
- ۲.۵. در دسترس بودن میوه ها ۸۶
- ۲.۶. گوشت پرندگان ۸۷
۳. شراب های بهشتی ۸۷
- ۳.۱. شراب های طهور و پاکیزه و زلال ۸۷
- ۳.۲. پیمانه ای سرشار از چشمه سار زلال ۸۹
- ۳.۳. شراب های سر بسته و مهر شده با مشک ۹۰
- ۳.۴. شراب های آمیخته با کافور ۹۱
- ۳.۵. شراب های آمیخته با زنجبیل ۹۲
- ۳.۶. شراب های آمیخته با تسنیم ۹۳
- ۳.۷. شراب های غیر مسکر عاری از تباهی ۹۴
۴. چشمه ها و نهرهای بهشتی ۹۷
- ۴.۱. نهرهای آب خالص، شیر، شراب و غسل خالص ۹۷
- چرا آب و شیر بهشتی تغییر نپذیر است؟ ۹۹
- نهرهای بهشتی بر این دنیا ۹۹
- ۴.۲. دو چشمه جاری در بهشت ۱۰۰
- ۴.۳. چشمه های جوشان ۱۰۱
- ۴.۴. چشمه کافور ۱۰۱
- ۴.۵. چشمه سلسبیل ۱۰۲
- ۴.۶. چشمه تسنیم ۱۰۳

۵. سایه درختان در بهشت ۱۰۴
۶. آبشارهای بهشتی ۱۰۵
۷. قصرها، غرفه ها و منازل بهشتی ۱۰۶
۸. تخت های بهشتی ۱۰۸
۹. لباس ها و زینت های بهشتی ۱۱۲
۹. ۱. لباس هایی از ابریشم لطیف و نازک و ابریشم ضخیم ۱۱۲
۹. ۲. دستبندهایی از طلا و نقره و مروارید ۱۱۳
۱۰. فرش ها و بالش های بهشتی ۱۱۳
۱۰. ۱. فرش های عالی و گران قیمت ۱۱۳
۱۰. ۲. بالش های بهشتی ۱۱۴
۱۱. ظرف های بهشتی ۱۱۵
۱۱. ۱. ظرف های طلایی ۱۱۵
۱۱. ۲. جام های بلورین نقره فام ۱۱۵
- مبحث دوم: نعمت ها و لذت های روحانی بهشت ۱۱۸
۱. رضوان خداوند ۱۱۸
۲. مصاحبت با نیکان و صالحان* و اولیای خدا ۱۲۰
۳. سلام و تحیت خداوند، فرشتگان و بهشتیان ۱۲۲

۱. ۳. سلام و تحیت از جانب خداوند ۱۲۳
۲. ۳. سلام و تحیت از جانب فرشتگان ۱۲۳
۳. ۳. سلام و تحیت از جانب بهشتیان ۱۲۴
۴. سرور و شادمانی و خوشحالی بهشتیان ۱۲۴
۵. سلطنت و ملک عظیم در بهشت ۱۲۵
۶. سلامت و امنیت کامل در بهشت ۱۲۶
۷. حوریان بهشتی ۱۲۷
۱. ۷. همسرانی پاکیزه ۱۲۸
- مراد از همسران بهشتی چیست؟ ۱۲۸
- وجه توصیف ازواج به مطهره ۱۲۸
۲. ۷. خوش اخلاق و زیبا روی ۱۲۹
۳. ۷. همسرانی بلند مرتبه ۱۲۹
۴. ۷. عاشقان و دوستان شوهران خود ۱۳۱
۵. ۷. دلباخته همسران خویش ۱۳۲
۶. ۷. بسیار جوان و هم سن و سال ۱۳۳
۷. ۷. باکره بودن همسران بهشتی ۱۳۴
۸. ۷. زنان سفید اندام فراخ چشم همچون مروارید در صدف ۱۳۵
۹. ۷. در زیبایی همچون یاقوت و مرجان ۱۳۷
۱۰. ۷. در سفیدی همچون تخم مرغی که زیر بال و پر مرغ پنهان مانده ۱۳۸
۱۱. ۷. محفوظ و پوشیده در خیمه های بهشتی ۱۳۹
۸. غلمان بهشتی ۱۳۹
۱. ۸. خادمان همیشگی ۱۴۰
- ولدان مخلدون چه کسانی هستند؟ ۱۴۰

- آیا غلمان به وسیله خدمت در رنج و سختی نیستند؟ ۱۴۱
۸. ۲. در زیبایی همچون مروارید در صدف ۱۴۱
۸. ۳. در زیادی همچون مروارید پراکنده ۱۴۳
- نتیجه ۱۴۴

فصل دوم: جهنم و جهنمیان

- بخش اول: اوصاف کلی جهنم ۱۴۸
۱. طبقات و درهای جهنم ۱۴۸
- چرا منافقان در پایین ترین طبقه جهنم قرار دارند؟ ۱۴۸
۲. مأموران جهنم ۱۵۱
۲. ۱. جنسیت مأموران و موکلان جهنم ۱۵۲
۲. ۲. تعداد موکلان جهنم ۱۵۲
۲. ۳. منظور از عدد نوزده چیست؟ ۱۵۴
۲. ۴. آیا مأموران جهنم از شدت عذاب جهنم در اذیت نیستند؟ ۱۵۵
۳. هیزم آتش جهنم ۱۵۶
۴. جهنم در کمینگاه گنهکاران ۱۵۸
۵. جهنم را در روز قیامت حاضر کنند ۱۵۹
۶. جهنم برای هر بیننده ای آشکار می گردد ۱۶۰
۷. افزون خواهی جهنم ۱۶۲
- بخش دوم: ویژگی های کلی مجازات های الهی و عذاب های جهنم ۱۶۴
- بخش سوم: اوصاف جهنمیان ۱۶۷
۱. شناخته شدن مجرمان از قیافه هایشان ۱۶۷
۲. رانده شدن ذلیلانه به سوی جهنم ۱۶۹

۳. گواهی اعضا و جوارح مجرمان بر جرایم خود ۱۷۰
۳. ۱. مراد از شهادت اعضا چیست و کیفیت آن چگونه است؟ ۱۷۰
۳. ۲. این شهادت در مورد چه کسانی است؟ ۱۷۱
۳. ۳. مراد از کلمه جلود در آیه چیست؟ ۱۷۱
۳. ۴. شهادت اعضا و جوارح به چه منظوری واقع می شود؟ ۱۷۲
۴. استمداد و کمک خواهی جهنمیان ۱۷۳
۴. ۱. استمداد از بهشتیان ۱۷۳
- گفتگوی بین بهشتیان و جهنمیان چگونه امکان پذیر است؟ ۱۷۶
- چرا مؤمنان از دادن آب به کافران مضایقه می کنند؟ ۱۷۶
۴. ۲. استمداد از فرشتگان و مأموران دوزخ ۱۷۷
۴. ۳. استمداد از مالک، خازن دوزخ ۱۷۸
- بخش چهارم: عذاب های جهنم ۱۷۹
- مبحث اول: عذاب های جسمانی ۱۷۹
۱. خوردنی ها و نوشیدنی ها در جهنم ۱۷۹
۱. ۱. ضریع ۱۷۹
- آیا غذای دوزخیان فقط ضریع است؟ ۱۸۱
۱. ۲. غذای گلوگیر ۱۸۲
۱. ۳. غسلین ۱۸۳
۱. ۴. حمیم و غساق، دو نوشابه جهنمی ۱۸۳
۱. ۵. آب بدبو و متعفن صدید ۱۸۶
۱. ۶. چشمه بسیار داغ ۱۸۷
۱. ۷. درخت زقوم و برخی ویژگیهای آن ۱۸۸
۱. ۷. ۱. مایه فتنه و امتحان و آزمایش ظالمان ۱۹۰

۱. ۷. ۲. درختی که از عمق جهنم می روید ۱۹۱
۱. ۷. ۳. دارای شکوفه هایی همانند سزهای شیاطین ۱۹۲
۱. ۷. ۴. پر شدن شکم های دوزخیان از درخت زقوم ۱۹۳
۱. ۷. ۵. آمیزه ای از زقوم و آب جوشان حمیم ۱۹۴
۱. ۷. ۶. به جوش آمدن زقوم در شکم ها ۱۹۵
۲. غل و زنجیر دوزخیان ۱۹۵
۳. لباس های دوزخیان ۱۹۸
۳. ۱. لباس های آتشین ۱۹۸
۳. ۲. پیراهن های آتش زا (قطران) ۱۹۹
۴. گرزهای آتشین ۲۰۰
۵. سایبان هایی از دود و آتش ۲۰۲
۶. گردش دوزخیان در میان آتش دوزخ و آب سوزان حمیم ۲۰۴
۷. بادهای گرم و سوزان ۲۰۵
۸. آتش جهنم و برخی ویژگی های آن ۲۰۶
۸. ۱. دائمی و همیشگی بودن آتش جهنم ۲۰۸
۸. ۲. تمثيل های قرآنی برای بیان شدت حرارت آتش جهنم ۲۱۰
۸. ۳. داغ نهادن بر پیشانی و پهلوی پشت جهنمیان ۲۱۲
۸. ۴. دگرگونی پوست بدن جهنمیان با آتش جهنم ۲۱۳
۸. ۵. آتش درون سوز ۲۱۴
- مبحث دوم: عذاب های روحانی ۲۱۵
۱. استهزا و تمسخر دوزخیان توسط مؤمنان ۲۱۶
۲. فشار تنگی جا برای دوزخیان ۲۱۸
۳. دوستی های مبدل شده به دشمنی ۲۱۹
۴. ذلت و خواری و روسیاهی دوزخیان ۲۲۲

۵. مصاحبت با انسان های پست و شیاطین..... ۲۲۲
- منابع و مأخذ..... ۲۲۵

پیشگفتار

۱. مقدمه

اعتقاد به جهان پس از مرگ و عالم آخرت از اصول اعتقادی ما مسلمانان می‌باشد و انکار آن، انکار ضروری دین شمرده شده و منکر ضروری دین هم کافر است. اثبات اصل معاد و جهان آخرت، از طریق عقل و دلایل عقلی و فلسفی امکان‌پذیر است و اساساً اصول عقاید باید از طریق ادله عقلی اثبات شود. از همین روست که فلاسفه و متکلمان را می‌بینیم ادله و براهینی را در اثبات این اصل اعتقادی آورده و به اشکالات و شبهات مخالفان و منکران آن از طریق عقل پاسخ داده‌اند. البته دلایل نقلی (آیات و روایات) زیادی هم برای اثبات اصل معاد، وارده شده و لکن آنها همه مؤید دلیل عقلی بوده و در بیشتر موارد ارشاد به همان حکم مستقل عقلی است. استدلالات قرآن برای اثبات معاد و زنده شدن انسانها پس از مرگ حجم وسیعی از آیات قرآن را به خود اختصاص داده و در قرآن در کمتر موضوعی، این اندازه بحث شده؛ به طوری که حدود یک پنجم آیات قرآن را آیات معاد و جهان پس از مرگ تشکیل می‌دهد.

پس در نتیجه، اثبات اصل معاد و جهان آخرت، به کمک دلیل عقلی، امکان‌پذیر است، اما دست عقل از اثبات جزئیات و حقایق آن جهان کوتاه است؛ چون حقایق آن جهان با حقایق و واقعیات این جهان کاملاً متفاوت بوده و با معیار و ملاک عقل، نمی‌شود در تمام جزئیات و حقایق آن جهان قضاوت و داوری کرد. به همین خاطر در شناسایی حقایق و جزئیات آن جهان و پدیده‌هایش و نیز نحوه حیات انسانها در آنجا باید دست نیاز به سوی کلام خداوند که احاطه به هر دو جهان دارد و

همچنین اولیاء خدا که واسطه بین خدا و خلق می‌باشند و مفسر کلام خداوند می‌باشند، دراز کرده و در شناختن حقایق آن جهان از خود آنها مدد جست.

در این کتاب، سعی بر این است که با استفاده از آیات نورانی خداوند و سخنان اولیاء خدا که بعضاً برای تفسیر و توضیح آیات از آنها استفاده شده، قدمی هرچند کوتاه در شناساندن آن جهان برداشته شود. باشد که مقبول در گاه الهی افتد و وسیله‌ای برای کسب سعادت در جهان ابدی.

در این نوشته سعی بر این است که یک شناخت کلی از وضعیت بهشت و جهنم و همین‌طور وضعیت ساکنان آن دو با استفاده از آیات و روایات ارائه شود.

۲. اهمیت و ضرورت بحث

بیشتر گناهان و مفاسد فردی و اجتماعی به خاطر آن است که عاملان آن، باور و اعتقاد یقینی به جهان پس از مرگ و کیفیت پاداش و مجازات الهی ندارند و اگر یقین به این امر داشتند، هیچ موقع مرتکب گناه و خلاف نمی‌شدند. به همین خاطر است که بحث از بهشت و جهنم که به عبارتی بحث از مجازات‌ها و پاداش‌های الهی است، از اهمیت زیادی برخوردار است؛ چون یک بحث اعتقادی است و شناخت کافی از موضوعات این بحث برای هر انسانی لازم و ضروری است و شناخت کافی از این مسأله، عامل مؤثری در دوری از گناهان و مفاسد و ایجاد آمادگی در خود برای رسیدن به سعادت ابدی در آن جهان می‌باشد. از همین روست که می‌بینیم حجم وسیعی از آیات قرآن،

اختصاص دارد به بحث از معاد و نعمتهای بهشتی و عذابهای جهنم و این بحث به صورت پراکنده در بیشتر سوره‌های قرآن تکرار شده است. در این نوشته هدف این است که با استفاده از آیات الهی که در مورد بهشت و جهنم وارد شده و با کمک جستن از روایات و کتب تفسیری برای فهم هرچه بیشتر آیات، دور نمایی از بهشت و جهنم و جهان آخرت ارائه شود.

۳. مشکلات بحث

بحث مورد نظر بحث از امور کاملاً ماوراء طبیعی است و در تشخیص بعضی جزئیات آن، عقل را نمی‌توان دخیل قرار داد. به همین جهت، در پاره‌ای موارد، موضوعات را باید صرفاً از باب تعبد پذیرفت و دست عقل و برهان و دلیل عقلی از داوری در آن موارد کوتاه است. از همین رو بسیاری از مفسران بزرگ هم، از اظهار نظر قطعی در برخی موضوعات که دلیل نقلی قطعی وجود ندارد یا ادله نقلیه با هم متعارضند، خودداری نموده‌اند و برخی موضوعات حتی برای آنها هم مبهم و نامعلوم مانده است.

۴. معرفی بخش‌ها و فصول

تحقیقی که پیش رو دارید شامل دو فصل و یک سری مباحث مقدماتی است.

در مباحث مقدماتی در مورد واژگان بهشت و جهنم و نیز اسامی دیگر آن دو که در قرآن آمده و آفرینش کنونی بهشت و جهنم بحث خواهد شد.

فصل اول که در آن به بحث از بهشت و بهشتیان پرداخته خواهد شد، خود مشتمل بر چهار بخش است: بخش اول در مورد اوصاف بهشت می باشد که یا اوصاف ثبوتی است به این معنا که در بهشت آن اوصاف وجود دارد و یا اوصاف سلبی به این معنا که آن اوصاف در بهشت وجود ندارد. در بخش دوم در مورد اوصاف کلی نعمتهای بهشتی، بخش سوم ویژگیهای بهشتیان و بخش چهارم از نعمتها و لذت‌های بهشتی بحث خواهد شد که خود مشتمل بر دو مبحث است: ۱. نعمتها و لذت‌های جسمانی؛ ۲. نعمتها و لذت‌های روحانی.

فصل دوم هم که در آن از جهنم بحث خواهد شد، مشتمل بر چهار بخش است: در بخش اول از اوصاف کلی جهنم، در بخش دوم از اوصاف کلی مجازات‌ها و عذاب‌های الهی، در بخش سوم از جهنمیان و در بخش چهارم از عذاب‌های جهنم بحث خواهد شد که خود مشتمل بر دو مبحث است: ۱. عذاب‌های جسمانی؛ ۲. عذاب‌های روحانی.